

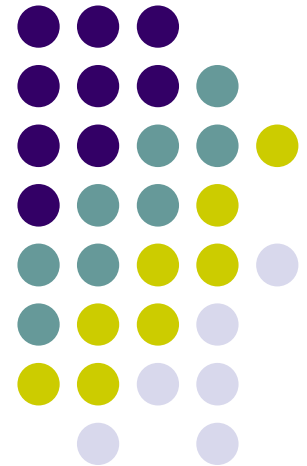
Alderspensjoner 2

Nico Keilman

Befolkning og velferd

ECON 1730

Høst 2018

Denne forelesningen

- Dahl & Flatabø: NAV-stønader til 2060
- Fredriksen & Stølen: Pensjonsreformen: stort omfang av tidlig uttak øker pensjonsutgiftene på kort sikt.
- Bongaarts, J.: Population Aging and the Rising Cost of Public Pensions

Fokus: utgifter til alderspensjoner i framtiden i Norge og i G7-landene

Dahl & Flatabø: NAV-stønader til 2060

Eksempel på en enkel beregning av framtidige utgifter

425 mrd kr. i 2016 =
16 % av Fastlands BNP

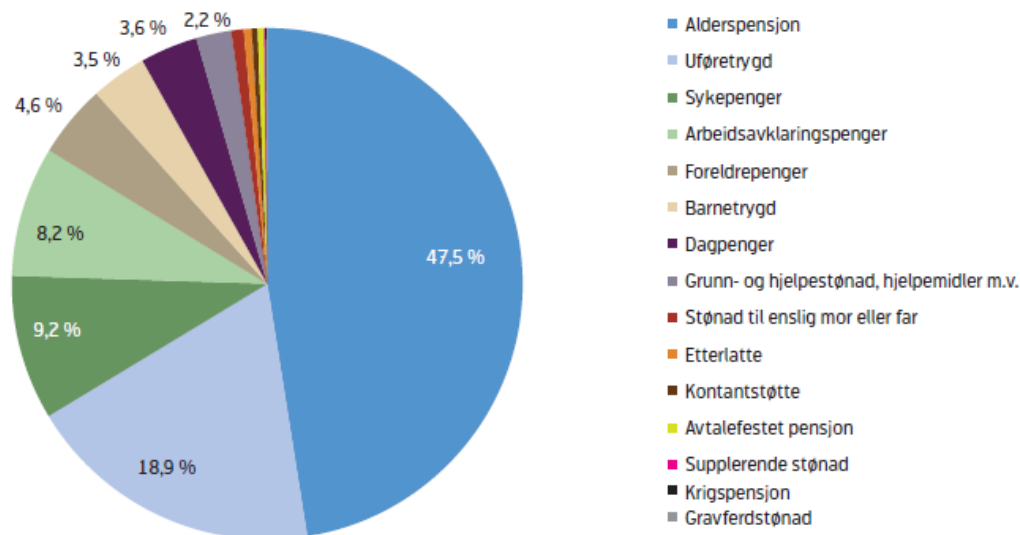
Viktigste poster:

- alderspensjon
- uføretrygd
- sykepenger
- arbeidsavklaringspenger

Til sammen ca 84% av 425 mrd.

Mer om ytelsene: boks på side 10.

Figur 3.1. Utgifter til NAV-stønader i 2016 etter størrelse

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Beregningsopplegg

Utgifter:

- SSBs befolkningsframskriving fra 2016: kjønn og (ett års) alder
- Konstante andeler (gitt kjønn & alder) som mottar en bestemt ytelse
- Gjennomsnittlig utbetaling pr. mottaker – konstant for hver ytelse

Finansiering:

- Antatt konstante sysselsettingsandeler gitt alder & kjønn, men økende sysselsetting for eldre
- Antatt reallønnsvekst på 1,7 % per år
- Fastlands BNP øker hvert år i takt med sysselsettingsvekst og reallønnsvekst

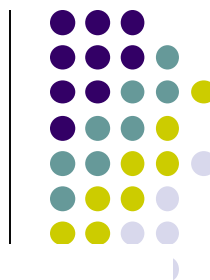

Resultater

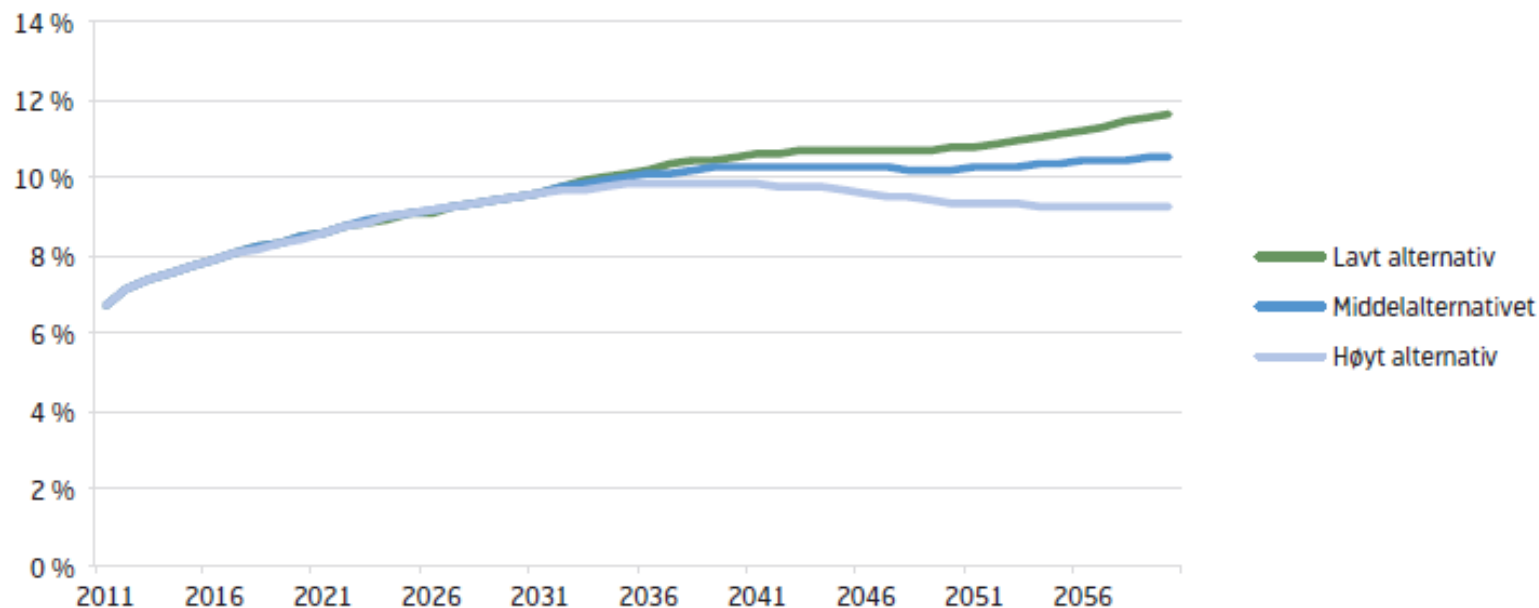
Figur 5.1:

Svak økning (17% nå → 18% fra 2035) i andel av fastlands-BNP som går til trygdeytelser; ca konstant etter 2035 (middelalternativet)

Legg mest vekt på alderstrygd

Figur 5.8. Andel av fastlands-BNP som går til alderdom. Faktisk (2011–2016), og fremskrevet (2017–2060) i tre ulike alternativ for befolkningen.

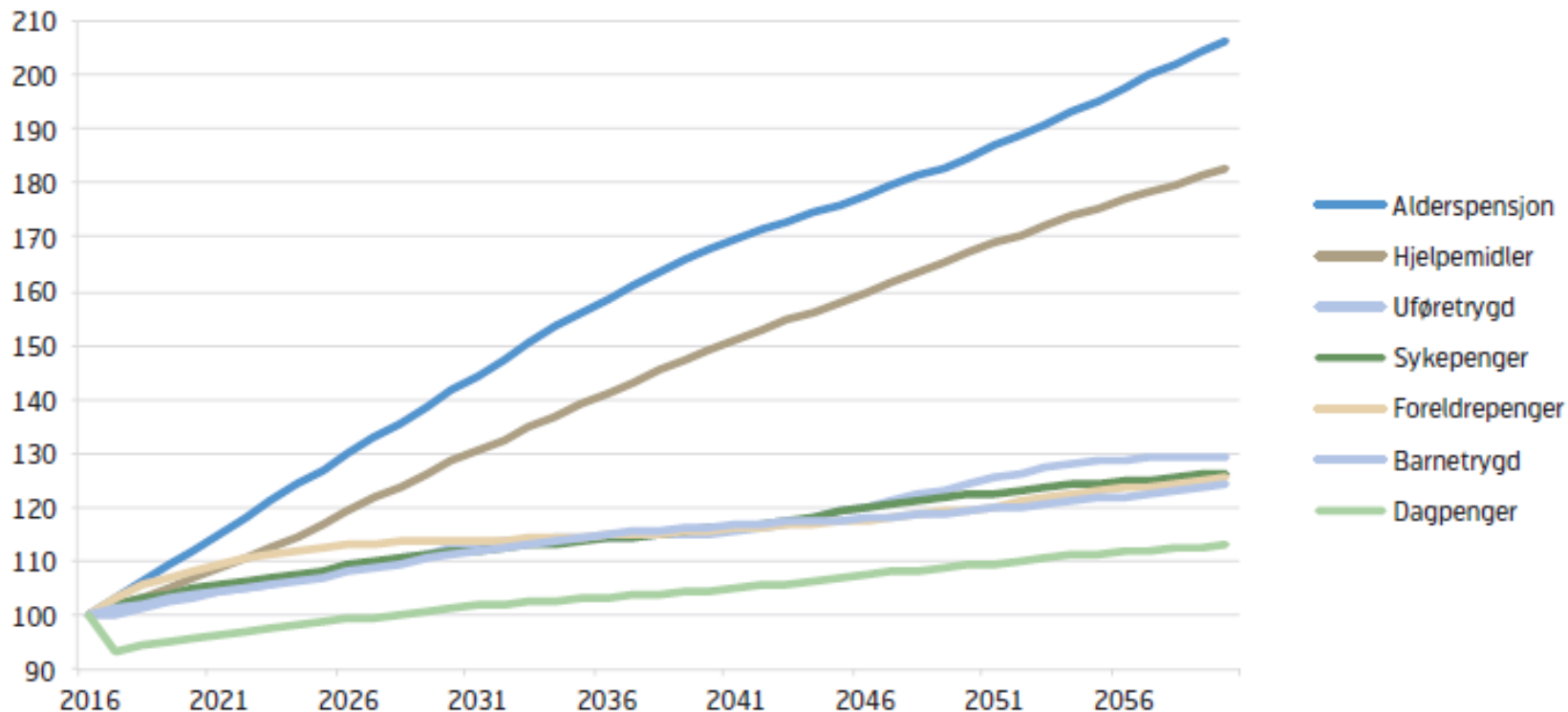
Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Kun alderstrygd: andelen øker fra 8% til ca. 10% mot 2060 (9% i høyt alternativ, 12 % i lavt alternativ)

Forventning tidlig på 2000-tallet (jfr forrige forelesning): økning fra 6% BNP i 2000 til 15% i 2050 (gammelt system)

Figur 5.3. Utvikling i antall mottakere for utvalgte områder. Middelalternativet. Endring fra basisåret (2016=100).

Kilde: Arbeids- og velferdsdirektoratet

Dobbelt så mange mottakere av alderstrygd i 2060 som i 2016

Kommentar

s. 26:

Antok faste andeler i hver befolkningsgruppe som mottar en bestemt ytelse (ikke for alderstrygd – samsvar med økt sysselsetting for eldre).

Også faste beløp pr. mottaker

Fredriksen & Stølen: Pensjonsreformen - stort omfang av tidlig uttak øker pensjonsutgiftene på kort sikt.

Oppdaterer tidligere beregninger fra 2011 for framtidige pensjonsutgifter

Tar med erfaringer med pensjonssystemet for årene 2011-2013

Tidligere beregninger var basert på bl.a.

- SSBs befolkningsprognose 2010
- antakelse at få personer ville kombinere pensjonsuttak og arbeid

Særlig siste punkt viktig grunn for å oppdatere beregningene

Hopp over avsnittet «Effekter av skjerming ...» på side 37

Erfaringer fra 2011-2012 viser at **nesten 45%** av de som har mulighet til det (opptjent pensjon > 2G), tar ut pensjon **før 67 år**

Av disse er det nesten **to-tredjedel som fortsatt er i arbeid** ved siden av pensjonen

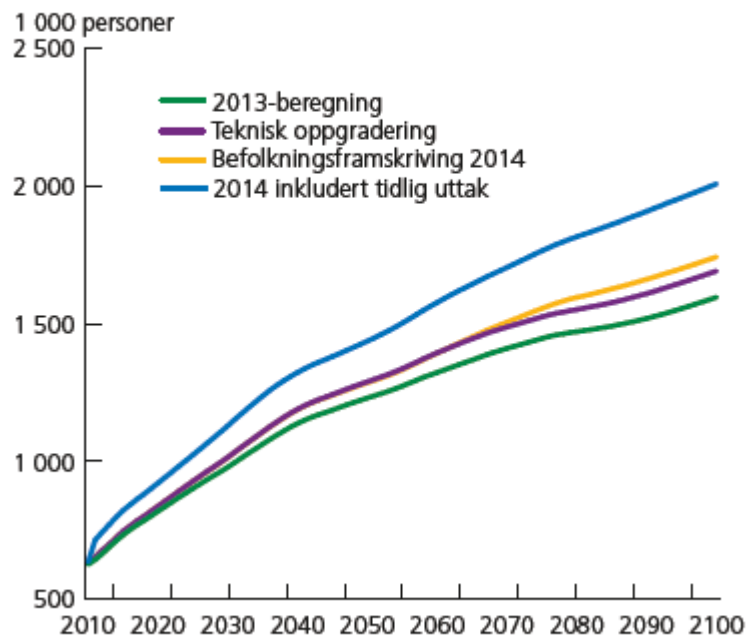
Flere tar ut pensjon før alder 67 enn forventet → større pensjonsutgifter på kort sikt

Tidlig uttak betyr høyt delingstall, og derfor lavere pensjon → lavere pensjonsutgifter på lang sikt

Flere «pensjonister»

Figur 1. Framskrevet antall mottakere av alderspensjon under ulike forutsetninger

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Flere «pensjonister» enn opprinnelig regnet med:

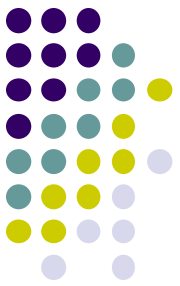
Isolert sett 184 000 flere i 2060,
265 000 flere i 2100

Jfr. avstand mellom blå og gull
kurve

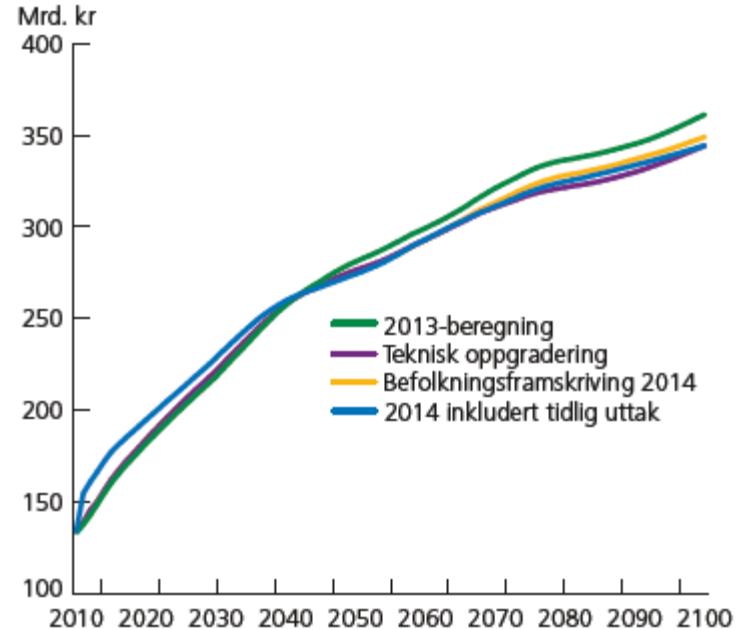
Noe sterkere økning enn Dahl &
Flatabø (fordobling 2016-2060)

NB X-aksen uklar

Først større, så lavere utgifter

Figur 2. Framskrevne utgifter til alderspensjon under ulike forutsetninger. 2013-beløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Sammenligning utgifter i nytt og gammelt pensjonssystem

Antall pensjonister nesten uendret (litt flere i nytt system på kort sikt), jfr. Figur 3

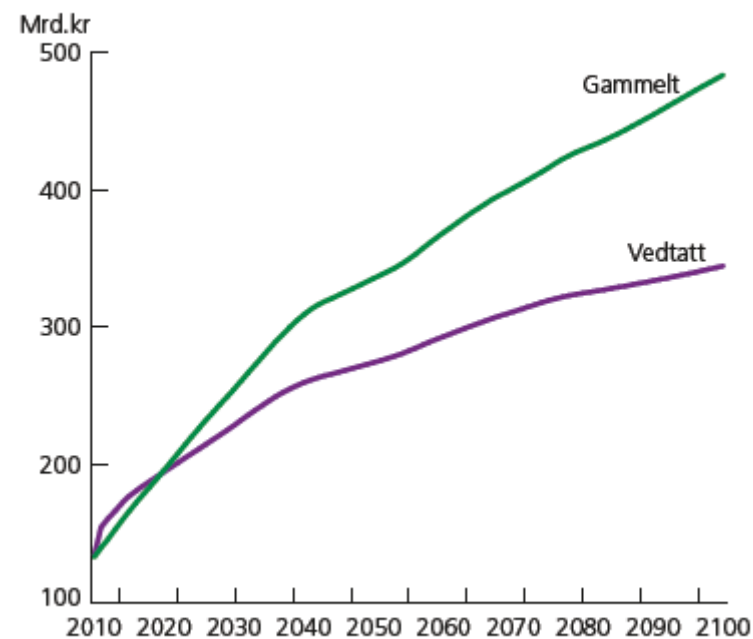
Svakere økning i utgifter med nytt system:

76 mrd kr. lavere i 2060 (2013 kr.)

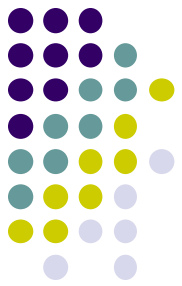
140 mrd kr. lavere i 2100

Men fortsatt en sterk økning

Figur 4. Framskrevne utgifter til alderspensjon med vedtatt og gammelt pensjonssystem. 2013-beløp

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

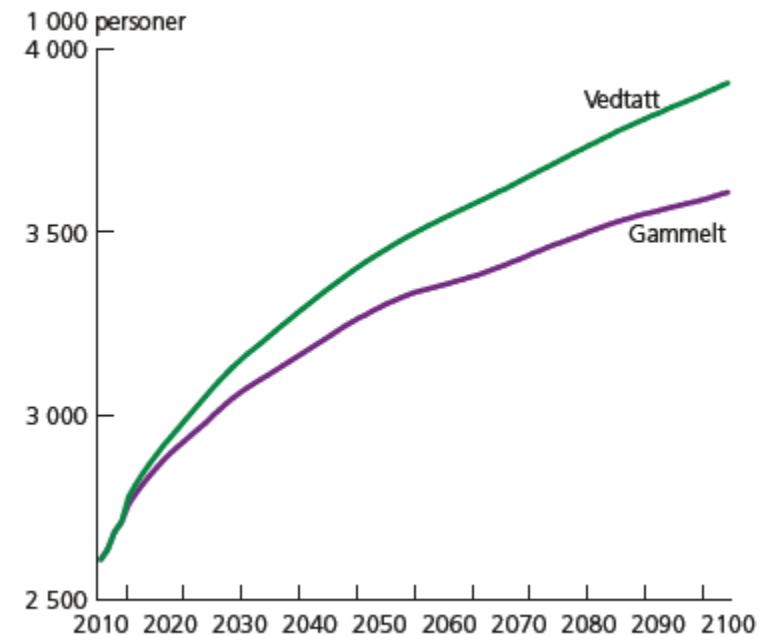
Sammenligning arbeidsstyrken i nytt og gammelt pensjonssystem

2060:

185 000 flere i arbeidsstyrken

Mye sterkere økning enn med det gamle systemet

Figur 6. Framskrivning av arbeidsstyrken med vedtatt og gammelt pensjonssystem

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bidragsrate

$$\text{Bidragsrate} = \frac{\text{sum pensjonsutgifter}}{\text{sum pensjonsgivende inntekter} + \frac{1}{2} \text{sum pensjonsutgifter}}$$

Avspeiler hvor stor andel en gjennomsnittlig yrkesaktiv person må betale til alderspensjoner (skatteprosent som går til pensjon - PAYG)

Tar høyde for at alderspensjoner har ca. halv så stor skatt som arbeidsinntekt.

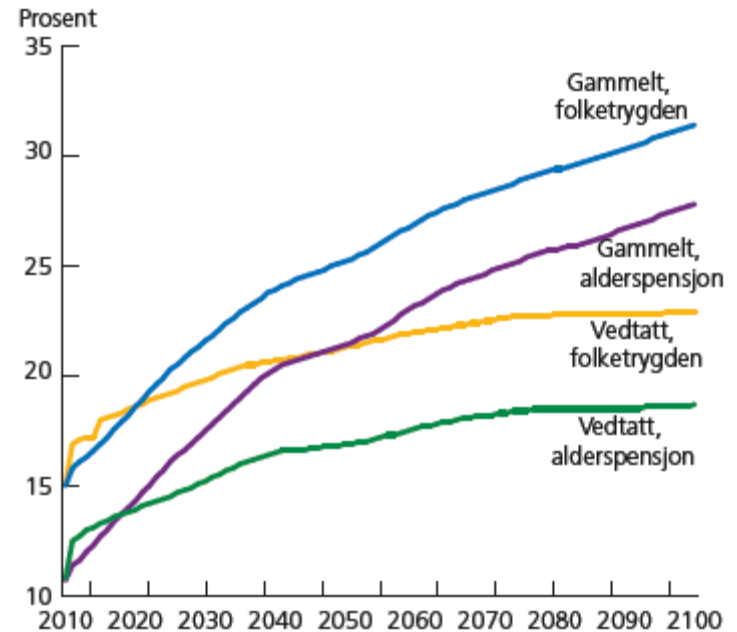
Skulle øke fra 11% i 2010 til 23% i 2060 ved gammelt system

Nytt system: øker til 18% i 2060, stabil på lang sikt

Bærekraftig?

NB Folketrygd = alderspensjoner + etterlattepensjoner + uførepensjoner

Figur 7. Bidragsrate. Vedtatt og gammelt system

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Bongaarts: Population Aging and the Rising Cost of Public Pensions

Analyse for G7-landene: Canada, Frankrike, Tyskland, Italia, Japan, UK, USA

Lisa Keller (Masteroppgave V2012) gjentok noen av beregningene for Norge

Formlene ikke pensum

To typer pensjonssystemer:

1. Pay as you go (PAYG): dagens yrkesaktive betaler alderspensjonene for dagens pensjonister (jfr Norge)
2. Fondsbasert: dagens yrkesaktive sparer i et fond, og får sine pensjoner derfra utbetalt når de er pensjonister

Kvoter (s. 2-5)

Eldrekvote = AKE = Old –age dependency rate/ratio ("ODR") =
 $\#65+/\#15-64$

Support ratio = $1/ODR$

ODR (og support ratio) nyttig for å karakterisere aldersstruktur, men kan være misvisende i pensjonsanalyser

Bedre: Pensioner per worker ratio

$PWR = \#pensjonister/\#yrkesaktive$

Også: Public pension expenditures ratio (PER)

PER = sum pensjonsutgifter/inntekter totalt

Avspeiler hvor stor del av inntekten en gjennomsnittlig yrkesaktiv person må betale til PAYG-pensjoner (skatteprosent som går til pensjon)

jfr. bidragsrate i Fredriksen & Stølen "Pensjonsreformen ..." (fig. 7)

Gir svar på spørsmålet om pensjonssystemet er bærekraftig

Framskrivning for G7: bl.a. basert på FNs befolkningsprognose fra 2003

Referanseberegning

Tabell 1, figur 8

Public pensions expenditure ratio (bidragsraten) i 2000 ligger mellom 8% (UK, USA) og 35% (Italia).

(Norge: 11% i 2000)

2050: fra 12% (UK) og 14% (USA) til 75% (Italia)

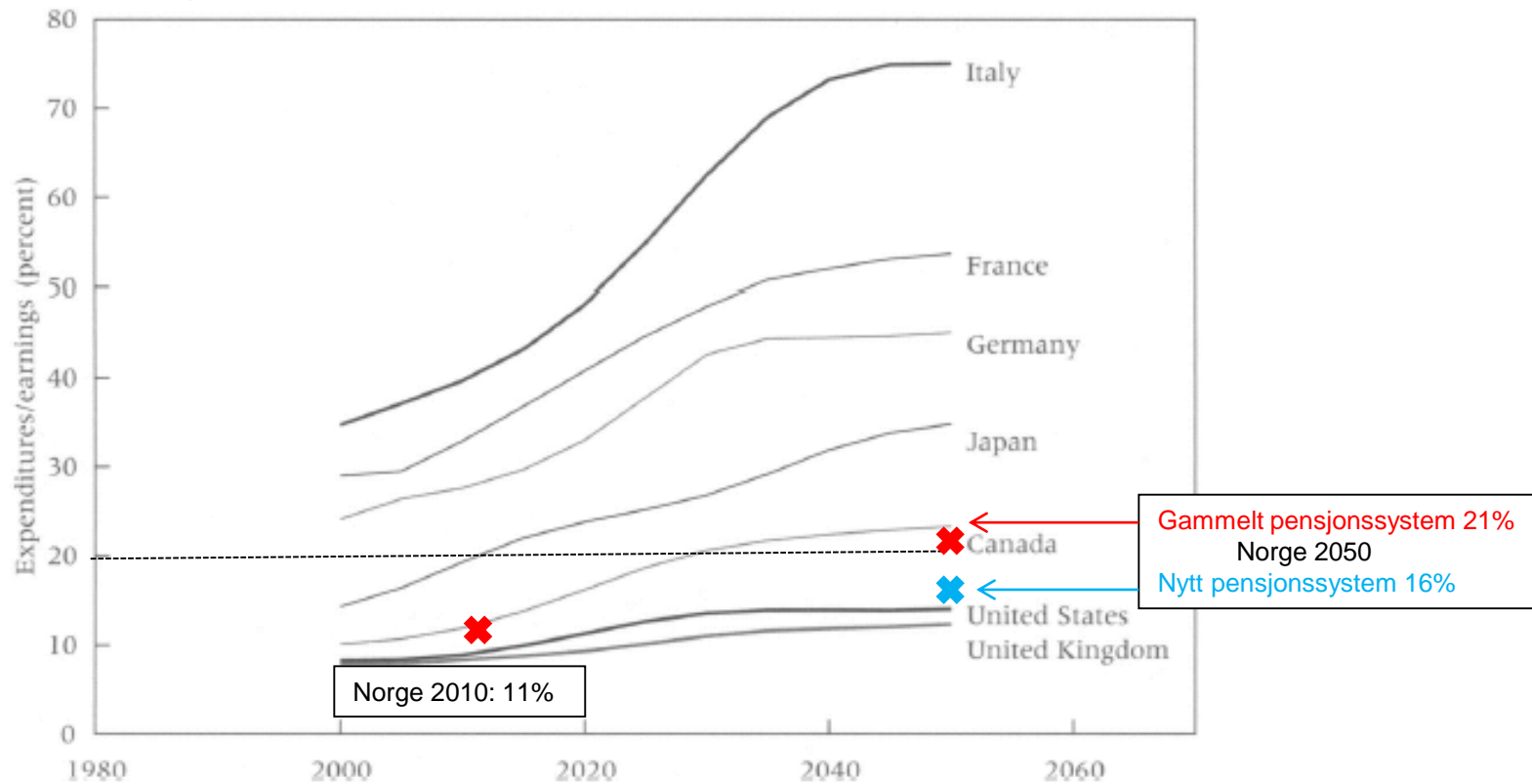
(Norge 2050: 21% gammelt system, 16% nytt system; jfr. Fredriksen & Stølen s. 38)

NB Bongaarts' artikkel ble publisert i 2004. Avspeiler status for pensjonssystemene tidlig på 2000-tallet. En del land har hatt pensjonsreform.

«Bidragsraten»

FIGURE 8 Public pension expenditures as a percent of earnings, baseline projections 2000–2050

Tabell 2 og fig. 9-11 Policy Options

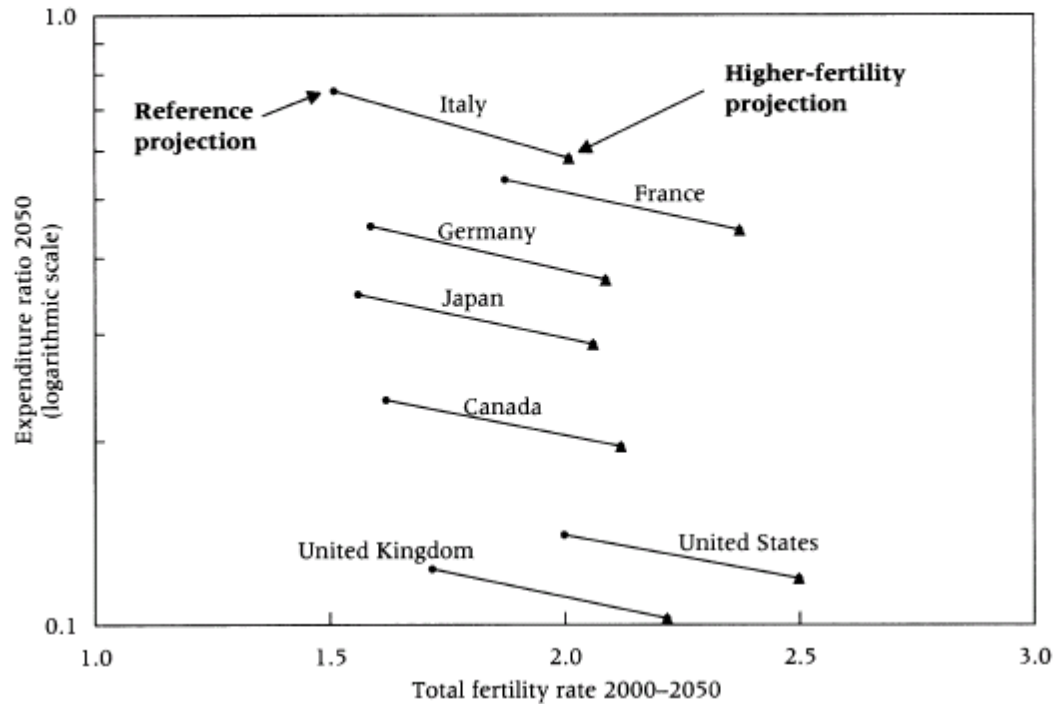
Bongaarts' målsetning: 10% lavere verdi for Public pension expenditure ratio i 2050, d.v.s. mellom 11% (UK) og 67% (Italia).

Gjennomsnittsverdier for hele G7

Enten

- Samlet Fruktbarhetstall (SFT) 0,27 barn/kvinne høyere, eller
- "raten" for netto innvandring 1,8 promillepoeng høyere, eller
- andel sysselsatte 15-64 år 9%p høyere, eller
- utsette pensjoneringsen med 1,6 år, eller
- (åpenbart) 10% lavere pensjonsutbetalinger gjennom hele framskrivingsperioden.

FIGURE 9 Effect of an increase in the total fertility rate by 0.5 births per woman (2000–2050) on the pension expenditure ratio in 2050: Comparison of reference and higher-fertility projections

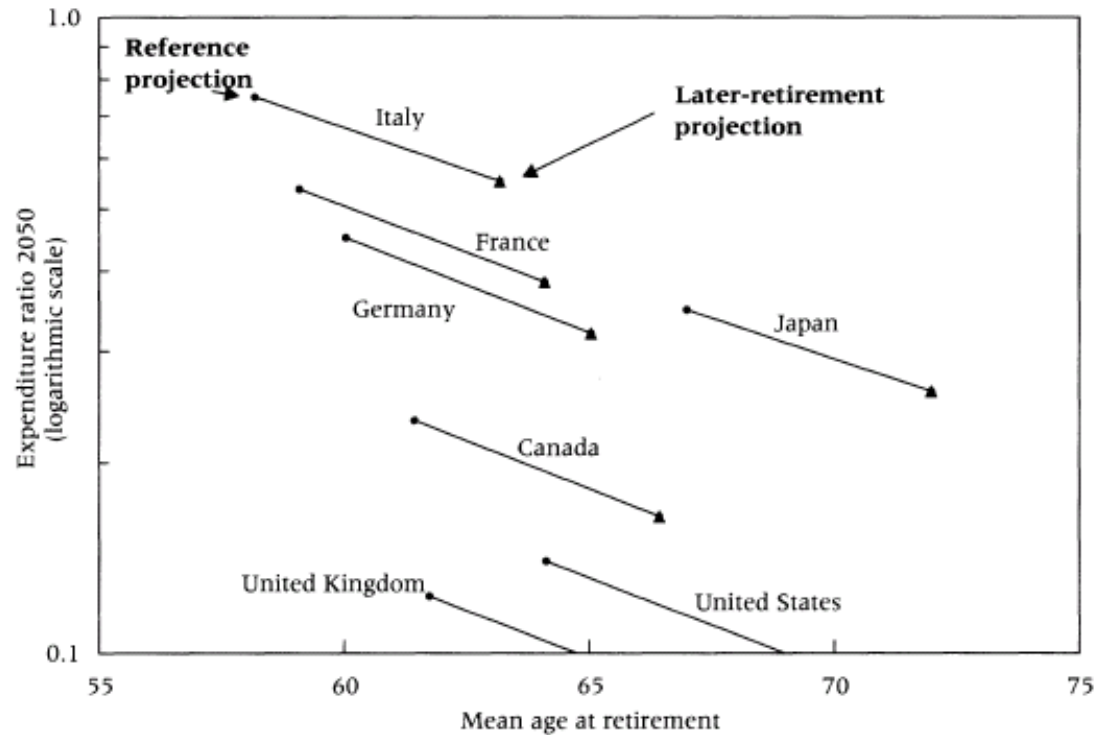
Effekt på PER (bidragsraten) av varig økning i SFT med 0,5 barn/kvinne

f. eks. Italia: PER i 2050 reduseres fra 75% til 59% med en slik økning i SFT

I snitt: hver SFT-økning på **0,1 b/k** medfører en **4%** nedgang i PER

FIGURE 11 Effect of an increase in the retirement age by 5 years (2000–2050) on the expenditure ratio in 2050: Comparison of reference and later-retirement projections

Effekt på PER av økt pensjonsalder: +5 år

I snitt: **1 år senere** avgang medfører **6% lavere** PER i 2050

Konklusjon Bongaarts

Kombinasjon av tiltak er nødvendig, fordi 10% lavere PER enn referanseverdien i 2050 er fortsatt for høyt